

Makroekonomija

www.oup.com/uk/bw3/

Makroekonomija

evropski udžbenik • TREĆE IZDANJE

Majkl Burda i Ćarls Viploř

Prevod sa engleskog

Danica Popović

profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu

CLDS

2004

Majkl Burda i Čarls Viploš

Makroekonomija: evropski udžbenik, 3. izdanje

Michael C. Burda & Charles Wyplosz

Macroeconomics: A European Text – Third Edition

© M. C. Burda and C. Wyplosz 2001

Macroeconomics: A European Text – Third Edition was originally published in English in 2001. This translation is published by arrangement with *Oxford University Press*.

Makroekonomija: evropski udžbenik (3. izdanje) izvorno je objavljen 2001. godine na engleskom jeziku. Ovaj prevod objavljen je u saradnji sa *Oxford University Pressom*.

Prevod sa engleskog:

Danica Popović

© Danica Popović 2004

Izdavač:

Centar za liberalno-demokratske studije

Za izdavača:

Zoran Vacić

Štampa:

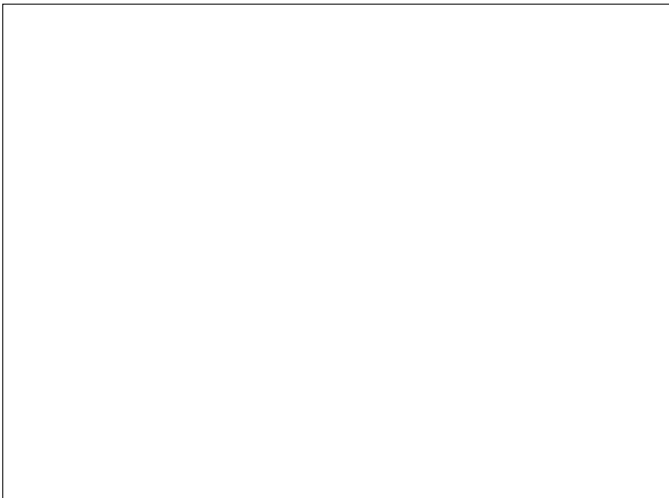
Publikum, Beograd

Tiraž:

500 primeraka

ISBN

2004.

Predgovor srpskom izdanju

Veliko nam je zadovoljstvo što je naš udžbenik preveden na srpski jezik i zahvaljujemo se Dani Popović koja je izvela ovaj projekat. Jedan od naših ključnih ciljeva bio je da za studente širom Evrope pripremimo jedan zajednički skup analiza i činjenica. Naš je osećaj da se tako najbolje gradi razumevanje mehanizama funkcionisanja naših privreda, i to ne stoga što se makroekonomski principi unutar pojedinih zemalja razlikuju, već stoga što istorija i institucije modifikuju način na koji te principe treba interpretirati. Ovo je značajno pri pokušajima poboljšanja specifičnih politika, kao i u uslovima kada rastuća međunarodna integracija zahteva sve veću privrednu saradnju.

Možda ovaj pojedinačni cilj nigde i nije važniji nego baš u Srbiji. Događaji iz prošlosti dugo su držali Srbiju daleko od „zajedničke evropske domovine“, ali se sada proces konvergencije već može predvideti. Ovaj proces biće lakši ukoliko se sve više ljudi bude međusobno dobro razumelo, a obrazovanje u tom procesu mora imati važno mesto. Današnji studenti su sutrašnji akteri, a naša je nada da će ovaj udžbenik biti doprinos konačnom uspostavljanju jedinstva i mira u čitavoj Evropi.

Majkl Burda i Čarls Viploš

Reč prevodioca

Jedan od neostvarenih ciljeva moje generacije bio je da u Srbiju (tada, Jugoslaviju) donesemo sve najbolje što se u svetu može naći: od knjiga i principa, pa sve do životnog standarda i modnih novotarija... Tek u toj konkurenciji, bio je izazov pobediti. Ovaj prevod je moj doprinos našem nekadašnjem cilju.

Svi koji su učestvovali u pripremi ove knjige uradili su više nego što im je bio zadatak. Često su i sami uzimali ulogu prevodioca i davali mi brojne dobre predloge. Zbog toga je ovaj prevod bolji nego što bi inače bio.

Danica Popović

Predgovor trećem izdanju

Mnogo se stvari dogodilo od kada se pojavilo drugo izdanje. Što je najvažnije, evro je postao zvanična evropska valuta. Drugo, u mnogim zemljama Evrope nezaposlenost je smanjena, ponegde čak na spektakularan način. Treće, makroekonomska nauka jeste napredovala, proširujući i produbljujući naša znanja o funkcionisanju privrede. Konačno, pojavilo se nekoliko novih udžbenika sa međunarodnim pregledom poput našeg. Uz prijateljske komentare i sugestije koje smo dobijali kako od kolega tako i od studenata, ova zdrava doza kritike i konkurencije udvostručila je naše napore da poboljšamo ponudu sa ove strane Atlantika. A rezultat? Rezultat je novi udžbenik koji je zadržao najbolja svojstva iz svog drugog izdanja, ali uz veliki broj inovacija: osam poglavlja je ili sasvim nanovno napisano ili je temeljno prerađeno, dok su mnoga druga poglavlja podvrgnuta temeljnoj kritičkoj reviziji.

Stigao je evro

Prirodno je očekivati da jedan evropski udžbenik u centru istraživanja stavi evro sa svim njegovim manifestacijama, a mi smo upravo to i učinili! Ovaj ključni korak u procesu širenja i produbljenja veze među evropskim zemljama inspirisao nas je na to da tekst na mnogim mestima sasvim izmenimo, kao i na to da izvršimo mnoge sitne korekcije:

- Poglavlje o monetarnoj politici (Poglavlje 9) u potpunosti je prerađeno. U njemu se sada prikazuju ciljevi i procedure koje koristi Evropska centralna banka, ne zaboravljajući pritom na staru dobru damu iz ulice Trednidl (Threadneedle Street, misli se naravno na britansku centralnu banku, Bank of England), koja se podmladila i deluje kao da proživljava neku novu inkarnaciju.
- U ranijim izdanjima devizni kurs smo izražavali evropskom konvencijom (kao što se radi na kontinentu, npr. tako što bi se u Nemačkoj reklo koliko se nemačkih maraka dobija za 1 dolar), dok se u Velikoj Britaniji koristila britanska konvencija (npr. u Britaniji se navodi koliko dolara se dobija za 1 funtu). Kao i u mnogim formalnim ekonomskim tekstovima mi smo koristili evropsku konvenciju, uz izvesnu nelagodnost, doduše.

Sada, kada već svi za evro koriste britansku konvenciju, izazov prelaska bio je preveliki, te se sada i funta i evro izražavaju istom konvencijom. Nadalje, sada možemo da uživamo u toj prednosti što se *apresijacija* izražava „rastom“ kursa, umesto padom, što je pri evropskoj konvenciji bio slučaj. Troškovi usvajanja ove izmene leže u tome što će većina nas koji smo se navikli na staru konvenciju — a usput na to navikli i svoje studente — morati da se prilagodi ovoj promeni. Najpre će to svakako biti neprijatno; veoma nalik nekoj staroj dami koja ne može da izađe na kraj sa evrima, stariji nastavnici moraću da se prilagode, no što pre, to bolje.

- Poglavlje 21 iz drugog izdanja, gde smo analizirali fiksni devizni kurs u Evropi i Evropski monetarni sistem, izbačeno je. Ključne osobine Evropske monetarne unije prikazujemo u Poglavlju 20, gde se bavimo globalnom konstrukcijom međunarodnog monetarnog sistema.

Nova znanja

Novi događaji i nova istraživanja neprestano dovode do preoblikovanja našeg polja istraživanja, dok se nastavnici moraju neprestano prilagođavati. Treće izdanje odražava mnoge od ovih promena i pruža nastavnicima jedan savremeni pristup makroekonomiji i ključnim trendovima u Evropi.

Uspeh koji je nekoliko zemalja postiglo u obaranju stope nezaposlenosti pravi je blagoslov koji ekonomistima pruža izoštreno razumevanje funkcionisanja tržišta rada. Neke su se ideje pokazale pogrešnim, dok su druge dobile potvrdu. Naše poglavlje o tržištu rada, sada Poglavlje 4, dobro je izdržalo test. Dok je sama struktura ostala ista, mnogi detalji i podaci su osavremenjeni važnim novim primerima.

- Poglavlje 17, o ekonomici ponude u potpunosti je prerađeno. Ono je sada usredsređeno na principe na kojima se zasniva ekonomska politika, dajući pregled tržišnih promašaja koji su predstavljali osnovu za uvođenje državne intervencije. Uključene su mnoge ideje iz domena političke ekonomije, razvijene tokom protekle decenije, a takođe su dodati novi podaci o uspehu reformi tržišta rada u zemljama poput Danske, Holandije i Španije.

- Uveli smo novo poglavlje (Poglavlje 18) koje će se baviti „novom ekonomijom” i mnogim aspektima teorije endogenog rasta za koje mnogi sledbenici misle da ranije nije zauzimalo dovoljno prostora.
- Poglavlje 19, koje se bavi finansijskim tržištem i posebno deviznim tržištem, predstavlja spoj dva poglavlja iz prethodnog izdanja, dok se institucionalnim detaljima poklanja manja pažnja. Ovo bi studentima trebalo da pomogne da nađu zajednička svojstva na domaćem finansijskom i na deviznom tržištu, a tako i da bolje uoče veze koje postoje između ova dva tržišta.
- U okviru Poglavlja 20 sada povezujemo analizu Evropske monetarne unije sa debatom o konstruisanju novog međunarodnog monetarnog sistema, ponovo povezujući materijal koji se ranije prostirao na dva poglavlja. Ovde nam je cilj bio da fokusiramo izlaganja.

Poboljšanja

Tokom godina, mnogi korisnici ovog udžbenika *Makroekonomija: evropski udžbenik* izražavali su nezadovoljstvo dvama poglavljima. Nemoguće da su pogrešili, mislili smo, te smo iskoristili ovo izdanje da ponudimo verziju za koju mislimo da predstavlja veliko poboljšanje.

- Poglavlje 3, o privrednom rastu, inicijalno je bilo strukturirano tako da prati Solouljevu dekompoziciju stope rasta. Nova verzija koncipirana je tako da navodi studenta da sistematski razmišlja o rastu: zašto privrede izgleda mogu beskonačno da rastu? U Poglavlje se zatim uvodi proizvodna funkcija, dodajući jedan po jedan proizvodni faktor, zaključujući da njihovim dodavanjem ne iscrpljujemo objašnjenje o rastu BDP per capita. Onda uvodimo egzogene tehnološke promene i pokazujemo da one vrše posao. Zaključak se daje uz kratku prezentaciju teorije endogenog rasta, koju kasnije detaljnije razvijamo u Poglavlju 18. Tako, ovo poglavlje u osnovi je novo i trebalo bi da je značajno lakše za razumevanje nego ranije.
- Poglavlje 12, o inflaciji, ranije se zasnivalo na Filipsovoj krivoj, koja je, u potrazi za adekvatnim teorijskim objašnjenjem, predstavljala ključni empirijski dokaz. Sada smo stvari okrenuli na drugu stranu. Najpre razvijamo teoriju zidanja cena. Tek nakon toga pristupamo analizi Filipsove krive, pažljivo idući od nivoa cena do inflacije. Trebalo bi da je ovaj način lakši kako za predavanje, tako i za studiranje.

Podaci, primeri i vežbe

Većina tabela i slika je inovirana, dajući tako nastavnicima mogućnost da studentima predoče najnovije podatke. Mnogi stari primeri zamenjeni su novim i odnose se

na nove skorije događaje koji su poznati i novim generacijama studenata. Knjiga se odnosi na poslednjih nekoliko godina, ne na prethodne decenije.

Većina vežbi zamenjena je novim primerima. Na kraju knjige dajemo odgovore na pitanja pod parnim brojem, dok detaljne odgovore na neparna pitanja dajemo na vebsajtu. Ideja je bila da podstaknemo čitaoce da vežbaju sami, tako što ćemo povećati trošak dolaska do rešenja. Prva — mala — prepreka je u tome da se nađu odgovori na kraju knjige, a druga je da se ode na vebsajt.

Struktura knjige, dužina i nivo

Malo je promenjen i redosled poglavlja. Zadržali smo logiku iz prvog izdanja, koja se uostalom koristi u svim glavnim udžbenicima: počinjemo sa dugim rokom, sa realnim sektorom, a onda prelazimo na kratak rok, na nominalni aspekt, da bi na kraju imali integralni aspekt. U trećem izdanju ovu logiku izvodimo i korak dalje, polazeći ne od intertemporalnog ograničenja i tražnje, već od analize rasta i tržišta rada. Tako najpre dajemo kompletno objašnjenje agregatne ponude, pa tek onda prelazimo na agregatnu tražnju. Kao rezultat knjiga je bolje usmerena, a razvoj samih tema je „linearizovan”.

Svaka pojedina rečenica ove knjige je prerađena, u cilju konzistentnosti i lakoće čitanja. Nema stranice koja nije preokrenuta. Brojne tabele, slike i okviri koji su zadržali tekst, uklonjene su. Isto smo se tako mučili sa pitanjem šta da uradimo sa matematičkim dodacima. Neki su nam nastavnici govorili da njihovi studenti od toga nikakve koristi nemaju. Drugi su smatrali da u njima leži prava snaga našeg udžbenika: „meka” prezentacija u tekstu, a formalni prikaz na kraju svakog izazovnijeg poglavlja. Konačno, većinu dodataka smo zadržali, uz argumentaciju da, ako nekome bude od pomoći, onda im tu zaista i jeste mesto. Sve u svemu, tekst je kraći, ali gubitak na sadržaju nema.

Mučili smo se i oko nivoa prezentacije. Naši najveći konkurenti slede lakši pristup, gurajući pod tepih teže delove. Većina naših sledbenika insistirala je na tome da zadržimo svoju „tržišnu nišu”, te smo tako i učinili. Istovremeno, detaljno smo proučili svaku teškoću i, gde god je to bilo moguće učiniti bez gubitka na rigoroznosti i obuhvatnosti, trudili smo se da olakšamo tekst što je više moguće.

Vebsajt

Konačno, ali svakako ne i najmanje važno, sa nama je hrabri novi svet Interneta. Studenti sa Interneta uče koliko i iz udžbenika, ako ne i više. Ovo izdanje u potpunosti koristi pruženu tehnološku prednost. Naš izdavač, Oxford University Press, instalirao je vebsajt posvećen

upravo ovom udžbeniku: <http://www.oup.com/uk/bw3/>.
Ovaj vebsajt ima tri ključne osobine:

- Izuzetno dobar prateći materijal koji je razvio profesor Irwin Collier (Free University Berlin). Tu su slajdovi u PowerPointu, koji su namenjeni kako nastavnicima, tako i studentima koji žele da prate kurs sa istih crteža koje vide na časovima.
- Rešenja neparnih pitanja prezentirana su veoma detaljno, kao i sav onaj teži materijal koji smo uklonili iz teksta. Namera nam je da nove podatke i nove primere stavljamo na sajt. Takođe nameravamo da dodajemo nove zadatke sa rešenjima.
- Takođe će se razvijati i korisnički kutak, u nadi da će nam se pridružiti studenti i nastavnici, te da ćemo ovaj vebsajt zajedno oživeti. Očekujemo nove ideje, komentare, sugestije, vežbe, ispitne zadatke, itd.

Sadržaj

Osam bojom obeleženih poglavlja ili su kompletno pre-rađena ili su potpuno nova.

1. Šta je makroekonomija?
2. Nacionalni računi
3. Privredni rast
4. Tržište rada i nezaposlenost
5. Budžetska ograničenja
6. Privatna tražnja
7. Realni devizni kurs
8. Tražnja za novcem
9. Ponuda novca
10. Opšta ravnoteža
11. *IS-LM* (Mandel-Fleming)
12. Inflacija
13. Agregatna ponuda i agregatna tražnja
14. Privredni ciklusi
15. Fiskalna politika
16. Politika upravljanja tražnjom
17. Ekonomika ponude
18. Privredni rast: teorija i politika
19. Finansijsko tržište i makroekonomija
20. Konstrukcija međunarodnog monetarnog sistema

Zahvalnost uz drugo i treće izdanje

Autori duguju zahvalnost mnogim kolegama koji su svoje vreme odvojili da bi nam izneli svoje mišljenje. Mada nismo uvek usvojili sve primedbe, uvek smo ih saslušali veoma pažljivo.

Najveće izmene preduzete su nakon opširne razmene stavova sa sledećim autorima: Jean-Pierre Danthine (University of Lausanne), Antonio Fatas (INSEAD), Michael Funke (Hamburg University), Alistair Milne (University of Surrey), i Anders Vredin (Stockholm School of Economics).

Vrlo korisne komentare i predloge, koji su takođe značajno oblikovali knjigu, dali su nam: Hans Aage (Roskilde University), Roger Backhouse (University of Birmingham), Antonio Barbosa (Universidade Nova de Lisboa), Guiseppe Bertola (Universita Turin), Mark de Broeck (KU Leuven), Manuel Correla de Pinho (University of Porto), Stefan Gerlach (BIS), Nathalie Gilson (Facultés Catholiques de Mons), Francis X. Hof (Technische Universität Wien), Jesper Jespersen (Roskilde University), Thorolfur Matthiasson (University of Iceland), Andrew Oswald (Oxford), i Heiki Taimio (University of Joensuu). Nadalje, dodali smo neke vežbe koje nam je velikodušno ponudio Morten Skak (Odense University).

Oko prikupljanja podataka velikodušno su nam pomogli: Benoit Coeuré (INSEE), Francesco Papadia (Bank of Italy), Pierre Sicsic (Banque de France), Jorg Elmeskov (OECD). Institucionalne informacije o Bundesbanci prikupili su Karen Cabos i Otmar Issing.

Naš izdavač pokazao je veliko razumevanje za sukcesivno probijanje rokova; veoma cenimo poverenje i ohrabrenje koje su nam pružili Andrew Schuller i Tracy Mawson. Posebnu zahvalnost za pažljivo čitanje rukopisa, kao i za konstruktivne komentare dugujemo diplomiranim studentima, gde spadaju Antje Mertens, Stefan Profit, Manfred Königstein, a posebno Mark Weder. Michaela Kleber i Gitte Aabo takođe su dale korisne komentare u kasnijim fazama izrade drugog izdanja.

Brojni istraživači pomogli su nam da prikupimo podatke i da ih osavremenimo, kao i da napravimo nove tabele i grafikone; vrlo smo zahvalni za posvećene napore koje su preduzeli Matthias Almus, Ulrike Handtke, Matthew Hansen, and Astrid Knott. Konačno, mnogo dugujemo našim sekretaricama, a to su: Brigitte Pernet iz Fontenbloa, Laurence Péricard iz Ženeve, a posebno Claudia Keidel iz Berlina.

Treće izdanje udžbenika *Makroekonomija: evropski udžbenik* ponovo je nastalo uz veliku pomoć onih kolega koje su nam već pomagale pri izradi prethodnih izdanja. Prvo i najvažnije, veoma smo zahvalni brojnim anonimnim autorima koji su slali svoje detaljne komentare na naš predlog o restrukturiranju izdanja i na prve nacrt nove poglavlja. Oni će imati prilike da vide da su njihovi predlozi svesrdno prihvaćeni. Knjiga je neizmerno dobila od izazovnih i neumornih pitanja koja je postavljao Bud Collier. Takođe smo zahvalni za konstruktivnu kritiku i za predloge koji su dolazili od sledećih autora: António Pinto Barbosa, Ingo Barends, Jan Bentzen, Barbara Dluhosch, Michael Funke, Lauri Luiker, Pierre Pestieau, Pedro Vaz Pinto, Andras Simonovits, Stan Standaert, i Heikki Taimio. Nadalje, zaslužna je i Silvia Strub, koja nas je podsetila na to da je veliki deo domaćeg neplaćenog rada jednostavno zaboravljen.

Takođe smo zahvalni Anji Heinze i Bjanki Brandenburg koje su obavile ogroman posao oko inoviranja grafikona i tabela i to u velikom vremenskom tesnacu. U nekoliko kritičnih poslednjih nedelja, dodatnu pomoć pružili su Frank Tiefenbeck, Almut Balleer i Tom Krüger. Claudia Keidel bila je od neizmerne pomoći prilikom prerade rukopisa u svim fazama, od početka pa do samog kraja.

Naš izdavač davao nam je veoma značajnu podršku. Tim Barton, uz pomoć Charlotte Lang, razmatrao je zajedno sa nama sve strateške odluke u vezi knjige, i organizovao je veoma efikasan rad na redakciji teksta. Matthew Cotton organizovao je izdavanje same knjige, pokazujući zadivljujuće strpljenje u trenucima kada smo kasnili. Savršenu opremu knjige izveo je Edwin Pritchard.

*Zahvaljujemo se HVB banci
i Fondu za otvoreno društvo
na podršci*

Spisak slika	xxv
Spisak tabela	xxxi
Spisak okvira	xxxiv

Deo I **Uvod u makroekonomiju** **1**

- 1. Šta je makroekonomija? 3
- 2. Makroekonomski bilansi 19

Deo II **Realna makroekonomija** **41**

- 3. Privredni rast 43
- 4. Tržište rada i nezaposlenost 69
- 5. Intertemporalno budžetsko ograničenje 99
- 6. Tražnja privatnog sektora: potrošnja i investicije 123
- 7. Realni devizni kurs 151

Deo III **Novac** **169**

- 8. Novac i tražnja za novcem 171
- 9. Ponuda novca i monetarna politika 197

Deo IV **Makroekonomska ravnoteža** **221**

- 10. Output, zaposlenost i cene 223
- 11. Agregatna tražnja i output 247

Deo V **Inflacija i privredni ciklusi** **277**

- 12. Agregatna ponuda i inflacija 279
- 13. Agregatna tražnja i agregatna ponuda 301
- 14. Privredni ciklusi 329

Deo VI	Makroekonomska politika	361
	15. Fiskalna politika, dug i emisiona dobit	363
	16. Dometi politike i upravljanje tražnjom	385
	17. Politika upravljana ponudom	411
	18. Privredni rast: teorija i politika	439
Deo VII	Finansijsko tržište i izgradnja međunarodnog finansijskog sistema	461
	19. Finansijsko tržište i makroekonomija	463
	20. Konstrukcija međunarodnog monetarnog sistema	497
	Literatura	531
	Rečnik pojmova	533
	Rešenja parnih zadataka	546
	Indeks	555

Deo I Uvod u makroekonomiju

1

1 Šta je makroekonomija?

3

1.1 Pregled

4

1.1.1. Dohodak i privredni rast

4

1.1.2. Nezaposlenost

7

1.1.3. Faktori proizvodnje i raspodela dohotka

8

1.1.4. Inflacija

8

1.1.5. Finansijska tržišta i realna ekonomija

9

1.1.6. Otvorenost privrede

9

1.2 Makroekonomija kao disciplina

10

1.2.1. Geneza makroekonomije

10

1.2.2. Makroekonomija i mikroekonomija

12

1.2.3. Makroekonomija i ekonomska politika

12

1.2.4. Ekonomika ponude i tražnje

12

1.3 Metodologija makroekonomije

13

1.3.1. Šta treba objasniti?

13

1.3.2. Teorija i praksa

13

1.3.3. Pozitivna i normativna analiza

14

1.3.4. Testiranje teorije: uloga podataka

14

1.3.5. Makroekonomsko modeliranje i predviđanje

14

1.4 Pregled udžbenika

16

1.4.1. Struktura

16

1.4.2. Kontroverze i konsenzus

16

1.4.3. Formalna analiza i intuicija

16

1.4.4. Podaci i institucije

17

1.4.5. Evropa

17

2 Makroekonomski bilansi

19

2.1 Pregled

20

2.2 Tokovi prihoda i rashoda

20

2.2.1. Tri definicije bruto domaćeg proizvoda

20

2.2.2. Realne i nominalne varijable, deflatori i indeksi cena

22

2.2.3. Merenje i intepretacija BDP

23

2.3	Tokovi prihoda i rashoda	27
2.3.1	Dijagram kružnog toka	27
2.3.2	Rezime dijagrama kružnog toka	28
2.3.3	Još nekoliko detalja	29
2.3.4	Ključna bilansna jednačina	31
2.3.5	Identiteti nasuprot ekonomiji	31
2.4	Platni bilans	32
2.4.1	Komercijalne transakcije	33
2.4.2	Finansijske transakcije	33
2.4.3	Greške i propusti	34
2.4.4	Smisao bilansa	34
	Rezime	35

Deo II Realna makroekonomija 41

3 Privredni rast 43

3.1	Pregled	44
3.2	Zakonomernosti i stabilna stanja	45
3.2.1	Pet zakonomernosti	45
3.2.2	Stabilna stanja	46
3.3	Akumulacija kapitala	47
3.3.1	Agregatna proizvodna funkcija	47
3.3.2	Štednja i akumulacija kapitala	49
3.3.3	Amortizacija i stabilno stanje	50
3.3.4	Uloga štednje	51
3.3.5	Zlatno pravilo	52
3.4	Rast stanovništva	55
3.5	Tehnički progres	58
3.6	Kada saberemo sve komponente: računovodstvo privrednog rasta	59
3.7	Endogeni rast: polazne osnove	62
	Rezime	63
	Dodatak	66

4 Tržište rada i nezaposlenost 69

4.1	Pregled	70
4.2	Ponuda i tražnja na tržištu rada	71
4.2.1	Ponuda rada i trade-off između potrošnje i dokolice	71
4.2.2	Tražnja za radom, produktivnost i realne zarade	74

4.2.3	Ravnoteža na tržištu rada	77
4.2.4	Interpretacija nezaposlenosti	78
4.3	Statička interpretacija nezaposlenosti	79
4.3.1	Nevoljna nezaposlenost i formiranje realnih zarada	79
4.3.2	Kolektivno pregovaranje i rigidnost realne zarade	80
4.3.3	Socijalni minimum i rigidnost realnih zarada	83
4.3.4	Efikasne zarade i rigidnost realnih zarada	86
4.4	Dinamička interpretacija nezaposlenosti	86
4.4.1	Stanja i promene na tržištu rada	86
4.4.2	Fondovi, tokovi i frikciona nezaposlenost	87
4.4.3	Nalaženje posla i trajanje nezaposlenosti	89
4.5	Ravnotežna stopa nezaposlenosti	90
4.5.1	Koncept	90
4.5.2	Evropsko iskustvo	91
4.5.3	Stvarna i ravnotežna nezaposlenost	91
	Rezime	93
	Dodatak	97
5	Intertemporalno budžetsko ograničenje	99
5.1	Pregled	100
5.2	Razmišljanje o budućnosti	100
5.2.1	Budućnost ima svoju cenu	100
5.2.2	Hipoteza o racionalnim očekivanjima	101
5.2.3	Parabola o Robinzonu Krusou	102
5.3	Intertemporalno budžetsko ograničenje domaćinstva	102
5.3.1	Potrošnja i intertemporalna razmena	102
5.3.2	Realna kamatna stopa	103
5.3.3	Bogatstvo i sadašnja diskontovana vrednost	104
5.4	Firme i intertemporalno budžetsko ograničenje privatnog sektora	105
5.4.1	Firme i investiciono odlučivanje	105
5.4.2	Proizvodna funkcija	105
5.4.3	Troškovi investiranja	106
5.4.4	Intertemporalno budžetsko ograničenje konsolidovanog privatnog sektora	107
5.5	Budžetsko ograničenje javnog i privatnog sektora	109
5.5.1	Budžetsko ograničenje javnog sektora	109
5.5.2	Konsolidovano javno i privatno budžetsko ograničenje	110
5.5.3	Rikardijanska jednakost: polazni slučaj	112
5.5.4	U kom slučaju rikardijanska jednakost može da zataji?	113
5.6	Tekući račun i nacionalno budžetsko ograničenje	116
5.6.1	Primarni tekući bilans	116
5.6.2	Sprovođenje ugovora o kreditiranju i zaduživanje suverenih država	116
	Rezime	117
	Dodatak	120

6	Tražnja privatnog sektora: potrošnja i investicije	123
6.1	Pregled	124
6.2	Potrošnja	124
6.2.1	Optimalna potrošnja	125
6.2.2	Implikacije	127
6.2.3	Bogatstvo ili dohodak?	131
6.2.4	Funkcija potrošnje	134
6.3	Investicije	134
6.3.1	Optimalni stok kapitala	134
6.3.2	Investicije i realna kamatna stopa	136
6.3.3	Princip akceleratora	137
6.3.4	Investicije i Tobinov koeficijent q	138
6.3.5	Mikroekonomske osnove Tobinovog q	139
6.3.6	Funkcija investicija	143
	Rezime	143
	Dodatak	147
7	Realni devizni kurs	151
7.1	Pregled	152
7.2	Realni devizni kurs i funkcija primarnog tekućeg računa	152
7.2.1	Definicija realnog deviznog kursa	152
7.2.2	Merenje realnog deviznog kursa u praksi	154
7.2.3	Kako realni devizni kurs utiče na primarni tekući račun	154
7.3	Realni devizni kurs kao relativna cena razmenljivih dobara	156
7.3.1	Razmenljiva i nerazmenljiva dobra	156
7.3.2	Granica proizvodnih mogućnosti	156
7.3.3	Ravnoteža na primarnom tekućem računu	158
7.3.4	Neravnoteža na primarnom tekućem računu: uloga realnog deviznog kursa	159
7.4	Nacionalno intertemporalno budžetsko ograničenje i ravnotežni realni devizni kurs	160
7.4.1	Dugi rok i primarni tekući bilans: pregled	160
7.4.2	Ravnotežni realni devizni kurs i primarni tekući račun: slučaj dugog roka	161
7.4.3	Fundamentalne determinante realnog deviznog kursa	162
	Rezime	166

Deo III Novac**169****8 Novac i tražnja za novcem 171**

8.1	Pregled	172
8.2	Šta je novac?	172
	8.2.1 Uža definicija	172
	8.2.2 Širi agregati	173
	8.2.3 Likvidnost nasuprot prinosima	173
8.3	Zašto je to novac?	174
	8.3.1 Ekonomske funkcije novca	175
	8.3.2 A Dominirana aktiva	175
	8.3.3 Javno dobro	175
8.4	Novac: bilansni pristup	177
	8.4.1 Konsolidovani bilansi stanja	177
	8.4.2 Gotovina kao pasiva centralne banke	177
	8.4.3 Depoziti po viđenju kao pasiva komercijalnih banaka	177
8.5	Tražnja za novcem	179
	8.5.1 Nivo cena kao determinanta tražnje za novcem	180
	8.5.2 Realni dohodak kao determinanta tražnje za novcem	180
	8.5.3 Nominalne kamatne stope kao determinanta tražnje za novcem	180
	8.5.4 Funkcija tražnje za novcem	181
8.6	Ravnoteža na tržištu novca: kratak rok	183
	8.6.1 Efekti promena ponude novca	184
	8.6.2 Ciklične fluktuacije	184
	8.6.3 Transakcioni troškovi	184
	8.6.4 Ravnotežna uloga kamatne stope i cena aktive	185
8.7	Ravnoteža na tržištu novca: dugi rok	185
	8.7.1 Inflacija na dugi rok	186
	8.7.2 Inflacija i Fišerov princip	188
	8.7.3 Devizni kurs na dugi rok: paritet kupovne moći	190
	Rezime	192
	Dodatak	195

9 Ponuda novca i monetarna politika 197

9.1	Pregled	198
9.2	Ciljevi, targeti i instrumenti	199
9.3	Kreiranje novca	200
	9.3.1 Uloga centralne banke i komercijalnih banaka	200
	9.3.2 Novčani multiplikator	203

9.4	Kontrola ponude novca	207
9.4.1	Izvedena tražnja za primarnim novcem	207
9.4.2	Operacije na otvorenom tržištu	208
9.4.3	Monetarna politika u praksi	208
9.4.4	Obavezne rezerve kao instrument monetarne politike	209
9.4.5	Targeti monetarne politike	210
9.5	Monetarna politika u otvorenoj privredi	212
9.5.1	Intervencije na deviznom tržištu	212
9.5.2	Sterilizacija	212
9.6	Monetarno finansiranje države: klizavo područje	213
9.6.1	Direktni krediti državi	213
9.6.2	Indirektni krediti: emisiona dobit i inflaciono oporezivanje	214
9.6.3	Nezavisnost centralne banke	215
9.7	Regulativa banaka i monetarna kontrola	215
9.7.1	Šta je previdela centralna banka	215
9.7.2	Krajnji poverilac	215
9.7.3	Koeficijent kapitalne adekvatnosti	217
9.7.4	Tehnološke inovacije u bankarstvu i monetarna kontrola	218
	Rezime	218

Deo IV Makroekonomska ravnoteža 221

10	Output, zaposlenost i cene	223
10.1	Pregled	224
10.2	Robno tržište i IS kriva	225
10.2.1	Ravnoteža na robnom tržištu	225
10.2.2	Željena tražnja i ravnotežni output	225
10.2.3	IS-kriva	226
10.3	Tržište novca i LM kriva	227
10.4	Opšta ravnoteža	229
10.4.1	Tržište dobara i tržište novca	229
10.4.2	Output i tržište rada sa fleksibilnim realnim zaradama	229
10.4.3	Kako se u sistemu opšte ravnoteže utvrđuju output, kamatne stope i cene	230
10.5	Opšta ravnoteža sa fleksibilnim cenama	233
10.5.1	Output determinisan ponudom	233
10.5.2	Dihotomija i neutralnost novca	234
10.6	Opšta ravnoteža sa rigidnim cenama	237
10.6.1	Output determinisan tražnjom	237
10.6.2	Ne-neutralnost novca	240
	Rezime	241
	Dodatak	244

11	Agregatna tražnja i output	247
11.1	Pregled	248
11.2	Kratkoročne fluktuacije outputa, zaposlenosti i nezaposlenosti	249
	11.2.1 Output, časovi rada i zaposlenost	249
	11.2.2 Output i nezaposlenost: Okanov zakon	249
	11.2.3 Agregatna tražnja kao uzročnik fluktuacija	251
11.3	IS–LM model u otvorenoj privredi	251
	11.3.1 Egzogene i endogene varijable	251
	11.3.2 Funkcija primarnog tekućeg računa	252
	11.3.3 Ponovo o dijagramu 45°	253
	11.3.4 Pukotine u agregatnoj tražnji i multiplikator	254
	11.3.5 IS kriva	255
	11.3.6 Međunarodni tokovi kapitala, paritet kamatne stope i LM kriva	257
	11.3.7 Makroekonomska ravnoteža i režimi devizog kursa	260
11.4	Output i kamatna stopa pri fiksnom deviznom kursu	262
	11.4.1 Poremećaji na strani ponude novca	262
	11.4.2 Poremećaji na strani realne tražnje	263
	11.4.3 Kombinacija mera ekonomske politike	264
	11.4.4 Poremećaji u međunarodnim finansijama	264
	11.4.5 Kako treba razmišljati o promenama pariteta	265
11.5	Output i kamatna stopa pri fleksibilnom deviznom kursu	266
	11.5.1 Poremećaji na strani tražnje	266
	11.5.2 Poremećaji u ponudi novca	266
	11.5.3 Kombinacija mera ekonomske politike	269
	11.5.4 Poremećaji u međunarodnim finansijama	269
	11.5.5 Fiksni vs. fleksibilni kursevi: koji su bolji?	269
	Rezime	272
	Dodatak	275

Deo V **Inflacija i privredni ciklusi** **277**

12	Agregatna ponuda i inflacija	279
12.1	Pregled	280
12.2	Filipsova kriva: iluzija ili zakonomernost	281
	12.2.1 Filipsovo otkriće	281
	12.2.2 Interpretacija uz pomoć krive ponude	281
	12.2.3 Nestanak Filipsove krive	281
12.3	Uzročnici inflacije: borba oko zidanja cena	285
	12.3.1 Borba oko zidanja cena: jednostavna priča	285
	12.3.2 Uloga produktivnosti	287
	12.3.3 Ciklični efekti na profit	287
	12.3.4 Od nivoa cena do inflacije	289
	12.3.5 Kompletiranje slike: efekti šokova na strani ponude	289

12.4	Inflacija, nezaposlenost i output	290
12.4.1	Rehabilitacija Filipsove krive	290
12.4.2	Bazična inflacija i dugi rok	291
12.4.3	Agregatna ponuda	292
12.4.4	Od kratkog ka dugom roku	293
12.4.5	Faktori koji menjaju Filipsovu krivu i krivu agregatne ponude	294
	Rezime	295
	Dodatak	298
13	Agregatna tražnja i agregatna ponuda	301
13.1	Pregled	302
13.2	Agregatna tražnja i ponuda pri fiksnom deviznom kursu	303
13.2.1	Agregatna tražnja	303
13.2.2	Zaokruženi sistem	305
13.2.3	Fiskalna politika i poremećaji tražnje	306
13.2.4	Monetarna politika i revizija pariteta	307
13.3	Agregatna tražnja i ponuda pri fleksibilnom deviznom kursu	311
13.3.1	Ponovo o paritetu kamatne stope	311
13.3.2	Agregatna tražnja i zaokruženi sistem	312
13.3.3	Monetarna politika	313
13.3.4	Fiskalna politika	314
13.4	Kako treba koristiti AS–AD model	315
13.4.1	Šokovi ponude	315
13.4.2	Šokovi tražnje	318
13.4.3	Dezinflacija	320
13.4.4	Nominalna rigidnost i indeksacija zarada	321
	Rezime	322
	Dodatak	326
14	Privredni ciklusi	329
14.1	Pregled	330
14.2	Zakonomernosti u privrednim ciklusima	331
14.2.1	Trajanje i jačina ciklusa	331
14.2.2	Korelacija sa outputom po fazama ciklusa	333
14.2.3	Vodeći i zaostajući indikatori	335
14.2.4	Relativni varijabilitet	337
14.3	Deterministička i stohastička interpretacija privrednih ciklusa	339
14.3.1	Privredni ciklusi kao endogena pojava	339
14.3.2	Deterministički ciklusi: mehanizam multiplikator-akcelerator	339
14.3.3	Stohastički ciklusi: mehanizam impuls-disperzija	341

14.4	Privredni ciklusi u uslovima rigidnih cena	344
14.4.1	Impulsi i disperzija u AS–AD modelu	344
14.4.2	Identifikacija šokova ponude i tražnje i njihova disperzija	345
14.4.3	Doprinos tražnje i šokovi ponude	346
14.5	Realni privredni ciklus	347
14.5.1	Šokovi produktivnosti u ulozi impulsa	347
14.5.2	Kanali disperzije u realnim privrednim ciklusima	349
14.5.3	Svojstva optimalnosti privrednog ciklusa	350
14.6	Inventarisanje dveju teorija	350
14.6.1	Produktivnost, realne zarade i zaposlenost	351
14.6.2	Novac, kredit i privredni ciklus	352
	Rezime	353
	Dodatak	357

Deo VI Makroekonomska politika 361

15	Fiskalna politika, dug i emisiona dobit	363
15.1	Pregled	364
15.2	Fiskalna politika i ekonomsko blagostanje	365
15.2.1	Pružanje javnih dobara i usluga	365
15.2.2	Ciljevi preraspodele: jednakost nasuprot efikasnosti	366
15.3	Makroekonomska stabilizacija	367
15.3.1	Dugoročno izravnjanje potrošnje i poreza	367
15.3.2	Kratkoročna stabilizacija	369
15.3.3	Automatski stabilizatori	371
15.3.4	Kako tumačiti cifre iz budžeta	372
15.4	Finansiranje deficita: javni dug i emisiona dobit	375
15.4.1	Javni dug bez rasta i bez inflacije	375
15.4.2	Javni dug uz rast bez inflacije	376
15.4.3	Javni dug uz rast sa inflacijom	378
15.5	Tri načina za stabilizovanje javnog duga	378
15.5.1	Kresanje deficita	378
15.5.2	Emisiona dobit i inflacioni porez	378
15.5.3	Moratorijum	380
	Rezime	381
	Dodatak	384

16	Dometi politike upravljanja tražnjom	385
16.1	Pregled	386
16.2	Aktivne ekonomske politike i upravljanje tražnjom: šta je predmet debate?	387
	16.2.1 Monetaristi i kejnzijanci: pojednostavljenje debate	387
	16.2.2 Čišćenje tržišta i racionalna očekivanja	388
	16.2.3 Neizvesnost i jazovi ekonomske politike	390
	16.2.4 Troškovi inflacije	391
16.3	Očekivanja od ekonomske politike	394
	16.3.1 Režimi ekonomske politike: Lukasova kritika	394
	16.3.2 Reputacija i kredibilitet	398
	16.3.3 Zakoni nasuprot diskrecionim merama	400
	16.3.4 Nezavisnost centralne banke	400
16.4	Politika i ekonomija	405
	16.4.1 Izborni privredni ciklusi	405
	16.4.2 Politički privredni ciklusi	406
	Rezime	407
17	Ekonomika ponude	411
17.1	Pregled	412
17.2	Tržišna efikasnost i ravnotežni output	413
	17.2.1 Reper efikasnosti: savršena konkurencija	413
	17.2.2 Konkurencija na tržištu proizvoda	414
	17.2.3 Konkurencija na tržištu rada	414
	17.2.4 Tržišni promašaji i ukupna tržišna efikasnost	415
17.3	Poboljšanje efikasnosti robnog tržišta	418
	17.3.1 Eksternalije	418
	17.3.2 Oporezivanje i snabdevanje javnim dobrima	419
	17.3.3 Tržišta koja loše funkcionišu	421
17.4	Poboljšanje efikasnosti tržišta rada	424
	17.4.1 Heterogenost i nepotpune informacije	424
	17.4.2 Nesavršeni ugovori i regulativa na tržištu rada	428
	17.4.3 Motivacija i oporezivanje	430
	17.4.4 Politička ekonomija reforme tržišta rada	433
	Rezime	435
18	Privredni rast: teorija i politika	439
18.1	Pregled	440
18.2	Rast i komplementarni inputi	441
	18.2.1 Konvergencija i komplementarni inputi	441

18.2.2	Ljudski kapital	442
18.2.3	Infrastruktura	443
18.2.4	Da li je bilo dosta? Dovoljan uslov	444
18.3	Rast, znanje i inovacije	445
18.3.1	Znanje kao javno dobro	445
18.3.2	Patenti	446
18.3.3	Tehničke inovacije	448
18.3.4	Varijacije proizvoda	450
18.4	Rast i privredno okruženje	450
18.4.1	Svojinska prava	450
18.4.2	Mir	451
18.4.3	Stabilno privredno okruženje	453
18.4.4	Otvorenost razmene	454
18.4.5	Zdravlje	455
18.5	Politika i rast	456
18.5.1	Demokratija i rast	456
18.5.2	Nejednakost i rast	456
	Rezime	457

Deo VII **Finansijsko tržište i izgradnja međunarodnog finansijskog sistema** 461

19	Finansijsko tržište i makroekonomija	463
19.1	Pregled	464
19.2	Kako funkcioniše finansijsko tržište	464
19.2.1	O finansijskom tržištu	464
19.2.2	Funkcije finansijskog tržišta	466
19.2.3	Informacije i tržišna efikasnost	468
19.2.4	Uslov pariteta kamatne stope	469
19.3	Povezivanje finansijskog tržišta sa makroekonomijom	474
19.3.1	Cene obveznica i kamatna stopa	474
19.3.2	Cene akcija	476
19.3.3	Nominalni devizni kurs i nacionalno tržište novca	477
19.3.4	Tržišna efikasnost ili špekulativna manija? Makroekonomske implikacije	479
19.4	Determinante deviznog kursa na kratak rok	483
19.4.1	Devizni kurs kao cena aktive	483
19.4.2	Ravnoteža na novčanom i robnom tržištu	485
19.4.3	Determinante deviznog kursa u uslovima fleksibilnih cena: monetarni pristup	486
19.4.4	Determinante deviznog kursa u uslovima rigidnih cena: prebačaj	486
	Rezime	489
	Dodatak	494

20	Konstrukcija međunarodnog monetarnog sistema	497
20.1	Pregled	498
20.2	Istorija monetarnih aranžmana	499
20.2.1	O zlatnom standardu i o tome kako je funkcionisao	499
20.2.2	Međuratni period	503
20.2.3	Bretonvudski sistem fiksnih deviznih kurseva	504
20.2.4	Evropski monetarni sistem	508
20.3	Međunarodni monetarni fond	510
20.3.1	Pomoć MMF i uslovljavanje	511
20.3.2	Specijalna prava vučenja	512
20.3.3	Nadzor	512
20.4	Krize valuta	513
20.4.1	Krize, krize	513
20.4.2	Krize prve generacije	515
20.4.3	Krize druge generacije	517
20.4.4	Epidemija krize	518
20.4.5	Nadgledanje	520
20.5	Izbor režima deviznog kursa	521
20.5.1	Stara debata: fiksni nasuprot fleksibilnim kursevima	521
20.5.2	Nova debata: finansijska liberalizacija	522
20.5.3	Monetarne unije, devizna veća i dolarizacija	525
	Rezime	528
	Reference	531
	Rečnik pojmova	533
	Rešenja parnih zadataka	546
	Indeks	555

1.1	Bruto domaći proizvod (BDP) u Nemačkoj, Francuskoj i Velikoj Britaniji, 1870–2001.	5
1.2	Kvartalni bruto domaći proizvod Velike Britanije, 1962:2–1999:2	6
1.3	Stope nezaposlenosti u Evropskoj uniji, Švajcarskoj i SAD, 1970–2001.	7
1.4	Primanja radnika u dohotku industrije i cene akcija u četiri zemlje, 1960–1999.	8
1.5	Stepen korišćenja kapaciteta i inflacija, SAD, 1965–2000.	9
1.6	Nivo cena i stope inflacije, Francuska i Velika Britanija, 1870–2000.	11
1.7	Endogene i egzogene varijable	13
2.1	Deflator BDP i inflacija merena indeksom cena na malo (ICM): slučaj Italije	24
2.2	Kružni tok dohotka	27
2.3	Od rashoda, preko dohotka, do ličnog raspoloživog dohotka	30
3.1	Proizvodnja i kapital po radniku u tri zemlje	46
3.2	Proizvodna funkcija: opadajuća marginalna produktivnost	48
3.3	Intenzivna forma proizvodne funkcije	49
3.4	Stabilno stanje	50
3.5	Investicije i stope rasta, 122 zemlje, 1950–1992.	51
3.6	Rast stope štednje	52
3.7	Zlatno pravilo	53
3.8	Rast potrošnje u stabilnom stanju	53
3.9	Da li je privreda Poljske bila dinamički neefikasna?	54
3.10	Rast stanovništva	55
3.11	Stabilno stanje uz rast stanovništva	56
3.12	Rast stanovništva i BDP po stanovniku	57
3.13	Stabilno stanje sa rastom stanovništva i tehničkim progresom	58
3.14	Stope rasta i stabilno stanje	59
3.15	Multifaktorska produktivnost u SAD	60
3.16	Endogeni rast sa neopadajućom marginalnom produktivnošću	63
A3.1	Modifikovani model rasta Soloua	66
4.1	Preferencije jednog domaćinstva	71
4.2	Budžetska linija domaćinstva i optimalni izbor	72
4.3	Reakcija domaćinstva na rast zarada: ponuda rada	73
4.4	Pojedinačna i agregatna ponuda rada	74
4.5	Proizvodna funkcija i kriva tražnje za radom	75
4.6	Porast produktivnosti rada	76
4.7	Ravnoteža na tržištu rada	77
4.8	Pomeranje ponude i tražnje za radom	77
4.9	Nevoljna nezaposlenost	79

4.10	Krive indiferencije radničkih sindikata	82
4.11	Kriva kolektivne ponude rada	82
4.12	Ravnoteža na tržištu rada sa sindikatima	83
4.13	Minimalne zarade	84
4.14	Mapa tržišta rada	86
4.15	Dugoročne stope nezaposlenosti i darežljivost sistema osiguranja od nezaposlenosti, 1996	90
4.16	Zaposlenost i realne zarade: Evropa i SAD	92
4.17	Stvarna i ravnotežna zaposlenost	93
5.1	Raspoloživost, bogatstvo i potrošnja	103
5.2	Nasleđivanje bogatstva ili duga	104
5.3	Proizvodna funkcija	105
5.4	Produktivna tehnologija	106
5.5	Neproduktivna tehnologija	106
5.6	Investicije povećavaju bogatstvo	107
5.7	Štednja firmi i domaćinstava, 1981–1987.	108
5.8	Budžetska linija države	110
5.9	Primarni budžetski suficiti u četiri zemlje, 1974–2000.	111
5.10	Rikardijanska jednakost	112
5.11	Kreditna ograničenja	114
5.12	Rikardijanska jednakost u Danskoj, 1981–1994.	115
6.1	Koeficijent varijacije komponenti BDP, 1970–1999.	124
6.2	Krive indiferencije	125
6.3	Optimalna potrošnja	126
6.4	Životni ciklus potrošnje	127
6.5	Jednokratni porast i permanentne promene dohotka	128
6.6	Realni BDP i kretanje u maloprodaji u Češkoj republici, 1996–2000.	129
6.7	Realna cena sirove nafte, 1965–1994.	130
6.8	Tekući bilansi: Evropa i Holandija, 1972–1994.	130
6.9	Efeki porasta kamatne stope	131
6.10	Potrošnja, raspoloživi dohodak i bogatstvo u Francuskoj, 1980–2000.	132
6.11	Kreditno ograničenje	132
6.12	BDP, domaća tražnja i tekući račun: Poljska i Istočna Nemačka	133
6.13	Optimalni stok kapitala	135
6.14	Tehnički progres	136
6.15	Tobinova q -teorija investicija	138
6.16	Stopa investicija i Tobinovo q , Nemačka 1970:1–1993:2	139
6.17	Tobinovo q	142
7.1	Nominalni i realni devizni kursevi u četiri zemlje, 1975–2000.	153
7.2	Funkcija primarnog tekućeg računa	155
7.3	Granica proizvodnih mogućnosti (GPM)	157
7.4	Linije cena	158
7.5	Optimalna proizvodnja	158
7.6	Krive indiferencije	159
7.7	Optimalna proizvodnja i potrošnja	159

7.8	Ravnotežni realni devizni kurs	161
7.9	Neto inostrana aktiva i realni devizni kurs: slučaj Švedske, 1986–1998.	163
7.10	Ravnotežni realni devizni kurs i produktivnost u sektoru razmenljivih dobara	163
7.11	Realni devizni kurs u zemljama u tranziciji	164
8.1	Bilansi stanja centralne banke, komercijalnih banaka i nebankarskog sektora	178
8.2	Širi i uži monetarni agregati u četiri zemlje, 1960–1995.	179
8.3	Tražnja za novcem i cene	182
8.4	Ravnoteža na tržištu novca	183
8.5	Ekspanzivna monetarna politika	184
8.6	Realni rast privredne aktivnosti	184
8.7	Pad transakcionih troškova	185
8.8	Neravnoteža na tržištu novca	185
8.9	Novac, inflacija i dugoročna apresijacija deviznog kursa: zemlje OECD-a, 1970–1998.	186
8.10	Novac i dugoročni rast	186
8.11	Nominalne kamatne stope, Velika Britanija i Holandija, 1870–1999.	187
8.12	Tražnja za novcem i hiperinflacija u Rusiji, 1992–1996.	189
A8.1	Odlasci u banku i prosečno držanje novca	195
9.1	Procedure u monetarnoj politici	200
9.2	Bilans stanja, još jednom	202
9.3	Veza između rezervi i novčanog stoka	204
9.4	Odnos rezervi i novčana ponuda i njegova veza sa gotovinom	205
9.5	Tržište novca	207
9.6	Kamatne stope Evropske centralne banke	209
9.7	„Fen” britanske Centralne banke	211
9.8	Intervencije na deviznom tržištu i sterilizacija	213
9.9	Stopa rezervi i stopa kapitalne adekvatnosti	217
10.1	Dijagram 45°	226
10.2	Izvođenje <i>IS</i> krive	227
10.3	Izvođenje <i>LM</i> krive	228
10.4	Ravnoteža na robnom i novčanom tržištu	229
10.5	Output i zaposlenost	230
10.6	Opšta ravnoteža	231
10.7	Kamatna stopa u opštoj ravnoteži	232
10.8	Nivo cena	233
10.9	Neutralnost novca	235
10.10	Novac i cene na kratak rok na uzorku od 21 zemlje, 1985–1993.	237
10.11	Ravnoteža u slučaju kada su cene rigidne	239
10.12	Monetarna neutralnost ne važi u slučaju kada su cene fiksne	240
11.1	Ciklične fluktuacije	248
11.2	Opšta makroekonomska ravnoteža u otvorenoj privredi	249
11.3	Jaz u outputu, čovek-časovi i nezaposlenost u Nemačkoj, 1960–2000.	250
11.4	Okunov zakon	251
11.5	Dijagram 45°	253

11.6	Multiplikator	254
11.7	Nagib <i>IS</i> krive	255
11.8	Egzogeni rast agregatne tražnje	257
11.9	Linija finansijske integracije	258
11.10	Nagib <i>LM</i> krive	259
11.11	Rast ponude novca pomera <i>LM</i> udesno	260
11.12	Opšta ravnoteža	261
11.13	Poremećaji u ponudi novca pri fiksnom deviznom kursu	262
11.14	Poremećaji na strani tražnje pri fiksnom deviznom kursu	264
11.15	Kombinacija politika	264
11.16	Finansijski poremećaj	265
11.17	Devalvacija	265
11.18	Poremećaji na strani tražnje pri fleksibilnom deviznom kursu	266
11.19	Poremećaji novčane ponude pri fleksibilnom deviznom kursu	267
11.20	Privredni rast nakon devalvacije	268
12.1	Filipsove krive: Velika Britanija (1888–1975) i prosek šesnaest zemalja (1921–1973, izuzimajući period 1939–1949)	282
12.2	Filipsova kriva i agregatna ponuda	283
12.3	Dugi rok	284
12.4	Filipsova kriva: poslednja zabeležena iskustva u Evrozoni i Velikoj Britaniji, 1961–2000.	284
12.5	Proširena Filipsova kriva i kriva agregatne ponude	290
12.6	Od kratkog ka dugom roku	293
12.7	Naftni šokovi i nemačka marka (DEM), 1965–1999.	294
A12.1	Formiranje cena	298
13.1	Agregatna ponuda i agregatna tražnja	302
13.2	<i>IS–LM</i> i agregatna tražnja pri fiksnom deviznom kursu	303
13.3	Pomeranje krive agregatne tražnje	305
13.4	Agregatna ponuda i tražnja pri fiksnom deviznom kursu	305
13.5	Fiskalna politika pri fiksnom deviznom kursu	306
13.6	Monetarna politika pri fiksnom kursu uz kapitalne kontrole	309
13.7	Revizija pariteta održava realni devizni kurs	311
13.8	<i>IS–LM</i> i agregatna tražnja pri fleksibilnom deviznom kursu	312
13.9	Agregatna tražnja i ponuda u režimu fleksibilnog deviznog kursa	313
13.10	Monetarna politika pri fleksibilnom deviznom kursu	314
13.11	Naftni šokovi: tačka obrta u šest zemalja, pre i posle 1973. godine	316
13.12	Kontra-šok na strani ponude	317
13.13	Holandija i Nemačka, 1980–1999: ista monetarna politika	319
13.14	Kontra-šok agregatne tražnje	320
13.15	Dezinflacija	320
14.1	Stvarne vrednosti, i trend BDP i detrendovani BDP, Velika Britanija, 1961–2000.	332
14.2	Berns–Mičelovi dijagrami realnog BDP, 1970–1994.	334
14.3	Vodeći i zaostajući indikatori, 1970–1994.	336
14.4	Komponente agregatnih rashoda, 1970–1994.	338
14.5	Deterministički ciklusi u modelu multiplikator-akcelerator	340

14.6	Mehanizam impuls-disperzija	342
14.7	Impulsi i disperzija: jedan primer	343
14.8	Mehanizam disperzije u <i>AS-AD</i> modelu	344
14.9	Šok na strani tražnje: Efekat unifikacije na privredu Zapadne Nemačke, 1990–1994.	345
14.10	Šok na strani ponude: naftni šok iz 1973–1974.	346
14.11	Rezidual Soloua i BDP, Nemačka, 1961–1993.	348
14.12	Šok produktivnosti	348
14.13	Intertemporalna supstitucija dokolice	349
14.14	Ciklično kretanje na tržištu rada, prosek zemalja G5, 1970–1994.	351
A14.1	Detrendovanje realnog BDP-a, Italija, 1970:1–1994:4	358
15.1	Evolucija javnog duga, pet zemalja	370
15.2	Politike stabilizacije	371
15.3	Ciklično kretanje neto poreza u Velikoj Britaniji, 1972–1996.	372
15.4	Endogene i egzogene komponente budžeta	374
15.5	Dekompozicija budžeta, 1993–1996: procena OECD	374
16.1	Monetarističko viđenje	387
16.2	Kejnzijanski slučaj	388
16.3	Stope nezaposlenosti u Britaniji i u Nemačkoj, 1890–1999.	389
16.4	Jazovi i politike upravljanja tražnjom	390
16.5	Varijabilitet inflacije, realne zarade, i nezaposlenost: sve zemlje OECD, 1960–1995.	393
16.6	Inflacija u Poljskoj, 1989–1991: Mesečna stopa rasta cena potrošača	399
16.7	Efekti smanjenja poreza na korporativni profit	400
16.8	Francuska 20-tih godina	401
16.9	Inflacija, rast i nezavisnost centralne banke	402
17.1	Makroekonomija politika agregatne ponude	412
17.2	Imigracija u svetlu ekonomike ponude	416
17.3	Efekti oporezivanja	420
17.4	Laferova kriva	421
17.5	Beveridžova kriva	426
17.6	Motivi i mreža socijalne sigurnosti	430
17.7	Realne zarade i nezaposlenost u Velikoj Britaniji, Holandiji, Nemačkoj i SAD, 1960–1999.	434
18.1	Hipoteza o konvergenciji u stvarnosti	442
18.2	Akumulacija javnog kapitala, 2000.	444
18.3	Dugi talasi u tehničkom progresu	448
18.4	Ljudski kapital i rast, 1950–1995.	449
18.5	Rast u uslovima centralnog planiranja	452
18.6	Realni BDP per capita u podsaharskoj Africi	453
18.7	Rast i vladavina zakona, 1960–1998.	454
18.8	Dohodak i očekivana dužina života	455
18.9	Kuznjecova kriva	456
19.1	Radno vreme berzi u svetu, prema srednjem griničkom meridijanu	465
19.2	Prostorna arbitraža: rezidentne i nerezidentne (offshore) tromesečne kamatne stope u DM, 1978–1998.	470

19.3	Trijangularna arbitraža	470
19.4	Kurs istočnonemačke prema zapadnonemačkoj marki i razlika kupovnog i prodajnog kursa, avgust 1989–juni 1990.	473
19.5	Terminska struktura kamatnih stopa	474
19.6	Rast domaće kamatne stope	478
19.7	Moguće putanje kretanja cena akcija	480
19.8	Tulipomanija, 1637.	481
19.9	Uspon i pad indeksa NASDAQ, 1996–2001.	482
19.10	Dnevne promene deviznih kurseva tokom 2000. godine	483
19.11	Opšta ravnoteža	485
19.12	Prebačaj	486
19.13	Prebačaj i podbačaj u <i>IS-LM</i> modelu	487
19.14	Vremenska dimenzija prebačaja	488
19.15	Nominalni i realni efektivni devizni kurs: Evrozona, Japan i SAD, 1980–2000.	488
20.1	Stokovi monetarnog zlata i kumulativ proizvodnje zlata, 1840–1980.	502
20.2	Pad međunarodne razmene za vreme Velike ekonomske krize	504
20.3	Tri podloge Bretonvudskog sistema	505
20.4	Zvanična potraživanja SAD i zlatne rezerve, 1950–1970.	507
20.5	Stope inflacije: SAD, Velika Britanija, Nemačka i Italija, 1960–1976.	508
20.6	Tajlandski uspon i pad	514
20.7	Kriza prve generacije	515
20.8	Devizne rezerve i domaći krediti u Velikoj Britaniji: kriza iz 1992. godine	516
20.9	Krize druge generacije	517
20.10	Krize valuta	519
20.11	Problem „ <i>N-1</i> ”	526

1.1 Realni dohodak per capita	6
1.2 Otvorenost	9
1.3 Predviđanje: 1998. godina	15
2.1 Prosečne godišnje stope rasta nominalnog BDP, realnog BDP i deflatora: Evro-zona, 1975-1999.	23
2.2 Procena obima sive ekonomije	25
2.3 Neplaćeni rad: Holandija, 1990. godine	25
2.4 Različite procene bruto nacionalnog proizvoda Francuske za 1986.	26
2.5 Komponente BDP: rashodi	29
2.6 BDP i raspoloživi dohodak domaćinstava u 2000.	30
2.7 Bilansne jednačine u 1999. godini	31
2.8 Platni bilans	32
2.9 Platni bilans u nekim zemljama, 1998.	33
3.1 Fenomen privrednog rasta	44
3.2 Koeficijent kapital – output, 1913–1992.	46
3.3 Fondovi proizvodnog kapitala, 1913–1987.	61
3.4 Stanovništvo, zaposlenost i radni časovi, 1900–1997	61
3.5 Dekompozicija faktora u smislu Soloua, 1913–1987.	62
4.1 Godišnji broj časova rada i prosečne zarade, 1870–1992.	74
4.2 Ženska radna snaga: stope participacije, stope nezaposlenosti i stope zaposlenosti, 1998.	78
4.3 Evropski sindikati: članstvo i pokrivenost, 1950–1997.	81
4.4 Prosečne stope nezaposlenosti po dekadama	84
4.5 Minimalne zarade i nezaposlenost mladih, 1997.	85
4.6 Nezaposlenost: prosečni fondovi i godišnji tok u 1999.	87
4.7 Ulaz u kontingent nezaposlenih i stope nezaposlenosti u Velikoj Britaniji	88
4.8 Nezaposlenost: Uslovi za primanje i beneficije, 1999.	89
4.9 Procene ravnotežne stope nezaposlenosti	91
5.1 Kamatne stope za javni i privatni sektor, mart 2000; dugoročne obveznice	113
7.1 Nivo cena BDP, 1992.	165
8.1 Novac u pet zemalja, decembar 2000. godine	173
8.2 Supstitucija valuta u Centralnoj i Istočnoj Evropi, 1993.	176
8.3 Imovina centralnih banaka odabranih zemalja, 2000, sredina godine	178
8.4 Elastičnost tražnje za novcem	181
8.5 Inflacija i rast novčane mase na dugi rok: iskustveno pravilo	187

8.6 Cene IKEA ogledala u odabranim zemljama Evrope, 1998.	191
A8.1 Troškovi zaliha gotovine	196
9.1 Bilans stanja Evropske centralne banke, septembar 2000.	201
9.2 M0, M2, multiplikatori na tržištu novca i gotovina, 2000.	205
9.3 Teorijske vrednosti monetarnog multiplikatora	206
9.4 Emisiona dobit u svetu	214
9.5 Bankarsko osiguranje u evro-zoni	216
11.1 Multiplikator: pet primera	255
11.2 Mere otvorenosti privrede: udeo uvoza u BDP, 1998.	256
11.3 Mandel–Flemingov model: rezime	270
11.4 Obuzdavanje krize: Singapur i Hong Kong	271
12.1 Udeo nadnica u dodatoj vrednosti po zemljama, u odabranim granama, 1997.	286
12.2 Varijabilitet stope inflacije, nezaposlenosti i uvoznih robnih cena u Britaniji, 1888–1990.	291
13.1 Privredna kretanja u Irskoj, 1980–2000.	308
13.2 Britanija posle I svetskog rata: indeks cena na malo, Inflacija i nezaposlenost, 1913–1931.	310
14.1 Deskriptivna statistika privrednih ciklusa, 1970–1994.	331
14.2 Korelacija outputa i ostalih makroekonomskih varijabli u privrednim ciklusima	335
14.3 Varijabilitet ključnih makroekonomskih varijabli po fazama privrednog ciklusa	337
14.4 Dekompozicija varijanse BDP, 1979:1–1993:4	347
15.1 Javna potrošnja i javne finansije: EU, SAD i Japan, 2000.	365
15.2 Državni transferi po zemljama, 1960. i 2000. godine	367
15.3 Primarni budžetski saldo po zemljama, 1972–1999.	368
15.4 Fiskalne implikacije ujedinjenja Nemačke	369
15.5 Očekivana i realizovana sredstva budžeta Francuska, 1988–1992. i Rusija, 1995. godine	373
15.6 Bruto iznos javnog duga po zemljama, 1970–1999.	375
15.7 Neto zaduženje i primarni budžetski saldo, 2000.	376
15.8 Javne finansije u Italiji, 1918–1928.	380
16.1 Fiskalna stabilizacija u Danskoj, 1979–1986.	395
16.2 Nemačka hiperinflacija: novac, cene i inflacija, januar 1922–oktobar 1923.	396
16.3 Uslovi imenovanja guvernera i bordova centralnih banaka	404
16.4 Privredni ambijent i stanje budžeta u izbornoj godini, zemlje OECD, 1972–1984.	405
16.5 Efekti realnog rasta i nezaposlenosti na skretanje ka „levici”, zemlje OECD, 1966–1986.	406
17.1 Cene u telekomunikacijama u Nemačkoj, 1995–1999.	422
17.2 Subvencije u raznim zemljama	423
17.3 Program izdataka na skandinavskom tržištu rada, 1998.	427
17.4 Mere strogosti regulative na tržištu rada	429
17.5 Oporezivanje rada 1996. godine	432

18.1 Rivalitet i mogućnost isključenja: klasifikacija dobara	445
18.2 Šta pokreće rast? Neke procene	458
19.1 Cene obveznica i prinosi	475
A19.1 Tekući i anticipativni kursevi, na dan 4. maja 1992.	495
20.1 Stope inflacije u pet zemalja, 1900–1913.	501
20.2 Depresijacija sa efektom siromašenja sopstvenih suseda (beggar-thy-neighbour) po zemljama, 1931–1938.	504
20.3 Stendbaj aranžmani MMF: broj i visina kredita	511
20.4 Glasanje u MMF, 2001.	513
20.5 Uticaj Tobinove takse od 0.1% i period obrta kapitala	523..

1.1 Predviđanje: 1998. godina	15
2.1 Dodata vrednost: jedan primer	21
2.2 Šta meri bruto domaći proizvod	22
2.3 Deflator BDP i indeksi cena	24
2.4 Siva ekonomija	25
2.5 Kako se procene nacionalnih računa menjaju kroz vreme	26
3.1 Za one koji vole matematiku: Kob-Daglasova (Cobb-Douglas) proizvodna funkcija	48
3.2 Dinamička neefikasnost u Poljskoj?	54
3.3 Rast stanovništva i BDP po stanovniku	57
3.4 Nova ekonomija: još jedna industrijska revolucija?	60
4.1 Tehnički progres i nezaposlenost	76
4.2 Problem nezaposlenosti u Evropi	84
4.3 Minimalne zarade i nezaposlenost mladih	85
4.4 „Evroskleroza” i „Eu-forija”	92
5.1 Formalna analiza očekivanja	101
5.2 Diskontovanje i cena obveznica	103
5.3 Bruto investicije, amortizacija i fond kapitala	107
5.4 Modiljani–Milerova teorema	108
5.5 Piramide: Kako „eskivirati” budžetsko ograničenje	117
6.1 Krive indiferencijacije i intertemporalna supstitucija	126
6.2 Permanentni dohodak i životni ciklus	127
6.3 Privredni polet i kolaps u Češkoj, 1997–2000.	129
6.4 Naftni šok i tekući bilansi u Evropskoj uniji	130
6.5 Tekući dohodak i potrošnja u Istočnoj Nemačkoj i u Poljskoj	133
6.6 Šta se dešava u narednom periodu i uvođenje amortizacije	137
6.7 Troškovi kapitala i cena investicione opreme	141
7.1 Obračun i poređenja efektivnih deviznih kurseva	155
7.2 Oblik granice proizvodnih mogućnosti	157
7.3 Balaša–Samjuelsonov efekat	165
8.1 Vikselova vizija: društvo bez novca	174
8.2 Paralelne valute	176
8.3 Brojni razlozi držanja gotovine	182

8.4 Algebra dugoročne inflacije	188
8.5 Novac u uslovima hiperinflacije	190
8.6 Zakon jedne cene i apsolutni pariteti kupovne moći	191
9.1 Monetarni multiplikator sa gotovinom	206
9.2 Gde je novac?	206
9.3 Kako to radi Evropska centralna banka	209
9.4 „Fen” britanske Centralne banke	211
9.5 Juriš na banke i funkcija krajnjeg poverioca: dvosekli mač	216
9.6 Stope kapitalne adekvatnosti	217
10.1 Kamatna stopa u sistemu opšte ravnoteže	232
10.2 Evro i monetarna neutralnost	236
10.3 Kejnzijanski pristup	238
11.1 Režimi deviznog kursa u Evropi u 2001. godini	261
11.2 Kapitalna kontrola i monetarna nezavisnost	263
11.3 Politike siromašenja sopstvenih suseda — u Evropi?	267
11.4 Reakcija na krizu iz 1997. godine: Hong Kong i Singapur	271
12.1 Kejnzijanska pretpostavka o kratkom roku i neutralnost novca na dugi rok	288
12.2 Povratak Filipsove krive iz 90-tih godina	292
13.1 Rast novčane mase pri fiksnom deviznom kursu	304
13.2 Irska	308
13.3 Čerčil protiv Kejnza	310
13.4 Naftni šokovi iz 70-tih i 80-tih	315
13.5 Monetarna politika u Holandiji, 1978–1998: usvajanje nemačkog standarda	318
13.6 Pregovori o zaradama: vremenska dimenzija	322
14.1 Čuveni privredni ciklusi	333
14.2 Detaljnije o modelu multiplikator–akcelerator	341
14.3 Kompjuteri, naučnici i privredni ciklusi	342
15.1 Poresko izravnjanje nakon unifikacije Nemačke	369
15.2 Procedura donošenja budžeta	373
15.3 Aritmetika duga i deficita	377
15.4 Evrozona i Pakt za stabilnost i rast	379
15.5 Musolini i javni dug	380
16.1 Optimalna inflacija	392
16.2 Danska sredinom 80-tih	395
16.3 Fiskalna disciplina i zaustavljanje hiperinflacije	397
16.4 Heterodoksne politike obaranja inflacije	399
16.5 Visoka zaduženost u međuratnoj Francuskoj	401
16.6 Osnove nezavisnosti centralne banke	403

17.1 Antimonopolska politika EU i nacionalne preferencije	415
17.2 Imigracija iz aspekta ekonomike ponude	416
17.3 Alokativni gubitak izazvan oporezivanjem	420
17.4 Privatizacija, deregulacija i prosperitet evropskih telekomunikacija	422
17.5 Aktivne nasuprot pasivnim politikama na tržištu rada	427
17.6 Kruso uhvaćen u mrežu socijalne sigurnosti	430
17.7 Porezi i tržište rada u Evropi	431
17.8 Sindikati i reforme u Velikoj Britaniji i u Holandiji: milom ili silom?	434
18.1 Zaštita i sprečavanje monopola	447
18.2 Privredni rast u komunističkim zemljama	452
19.1 Diverzifikacija rizika	467
19.2 Cena rizika	468
19.3 Kratak vek tržišta istočnonemačke marke	472
19.4 Ročna struktura kamatnih stopa	474
19.5 Tulipomanija	481
19.6 Zakonomernosti Mihajla Muse i devizni kurs kao cena aktive	484
19.7 Prebačaj i podbačaj u <i>IS-LM</i> modelu	487
20.1 Bimetalnost i Grešamov zakon	499
20.2 Kako se upravlja MMF-om	513
20.3 Krize u Jugoistočnoj Aziji iz perioda 1997–1998.	519
20.4 Tobinova taksa	523
20.5 Devizni kursevi u zemljama u tranziciji	524
20.6 Problem „ <i>N-1</i> ”	526
20.7 Teorija optimalne valutne zone	526